Expert-Grup
Centru Analitic Independent

Realitatea Economica
Analiza lunară a economiei şi politicilor
Editia 49 4 noiembrie 2014

Evoluția Indicatorului Compozit Anticipator

Autorii acestei ediții:

- Adrian Lupușor
- Alexandru Fala

Realitatea Economică este o publicaţie economică lunară ce identifică cele mai importante evoluţii economice şi politice. Cititorii săi sunt decidenţii de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine şi ai băncilor comerciale, reprezentanţii instituţiilor internaţionale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliştii economici.

Acronimele şi abrevierile utilizate:
f-a-p – faţă de anul precedent; f-t-p – faţă de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă; f-s-a – față de sfârșitul anului precedent; s-p – sfârșit de perioadă; Q4:07 – trimestrul patru 2007; Ian:09 – ianuarie 2009; BNS – Biroul Naţional de Statistică; ANOFM – Agenţia Naţională de Ocupare a Forţei de Muncă; BNM – Banca Naţională a Moldovei; MDL – leul moldovenesc; ISD- investiții străine directe; p.p. - puncte procentuale.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent din Moldova, a cărui misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere şi netriviale, fapt ce va permite instituţiei să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective şi să promoveze în mod eficient idei şi soluţii inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale şi integrării europene.

Date de contact:

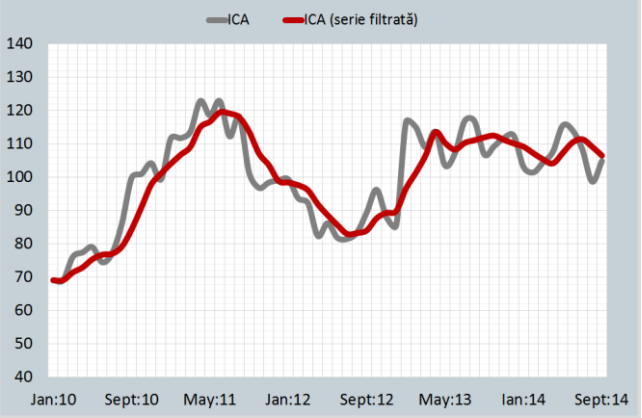
Republica Moldova, mun. Chișinău
str. Pușkin, 45 B, et. 4, MD-2005
Telefon: +373 22 929 994
Email: info@expert-grup.org

Indicele Compozit Anticipator (ICA)

ICA este format prin agregarea a șase indicatori macroeconomici: exporturi, transferuri în favoarea persoanelor fizice, credite noi, ponderea reducerilor pentru pierderi la credite, banii în circulație (M0) și marja bancară. Indicatorii au fost selectați în funcție de relevanță față de tendințele economice. Mai multe detalii privind metodologia de calcul pot fi găsite pe pagina EXPERT-GRUP.

Începând cu a doua jumătate a anului curent, se atestă o decelerare a creșterii economice. Indicele Compozit Anticipator a constituit 106,5 puncte în sept:14, fiind mai redus atât față de luna precedentă (aug:14 – 109,2 puncte), cât și față de aceeași perioadă a anului precedent (sept:13 – 12,0 puncte). Astfel, deși pe parcursul anului curent situația economică este destul de volatilă, începând cu Iul:14 se observă un ușor trend de decelerare.

Indicele Compozit Anticipator, serie brută și serie filtrată (media mobilă din ultimele 4 luni)

Sursa: BNM, BNS, calcule EG

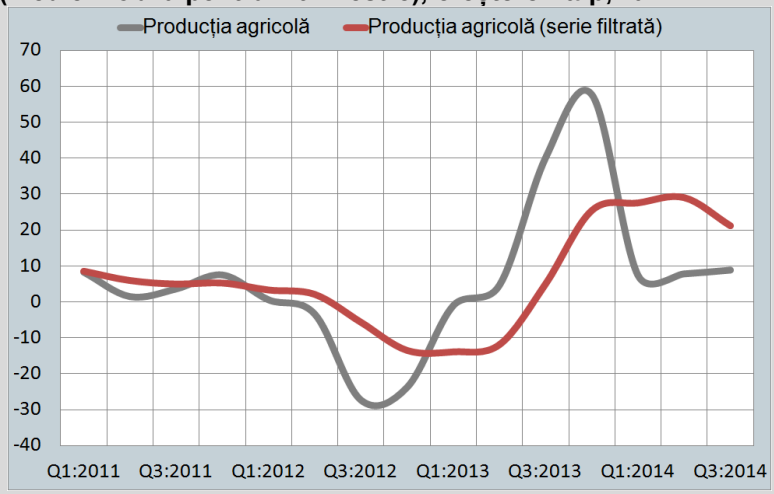
Principalele provocări țin de constrângerile mediului extern: dificultățile economice din UE și CSI, cuplate cu restricțiile comerciale aplicate de Federația Rusă. Volumul total al exporturilor a diminuat pentru a doua lună consecutiv: în Iul:14 cu 0,2%, iar în aug:14 cu 13,1%, f-a-p. Principala cauză este reducerea exporturilor spre țările CSI (-31,3% f-a-p în aug:14) în rezultatul restricțiilor comerciale aplicate de către Federația Rusă la unele importuri de produse agroalimentare din Republica Moldova, precum și a înrăutățirii condițiilor economice din această țară și Ucraina. Totodată, dinamica economică sinuoasă a principalilor parteneri comerciali din UE (în special, România și Italia), afectează cererea pentru exporturile moldovenești pe piața comunitară: în aug:14 exporturile spre UE au diminuat cu 3,1% f-a-p.

Situația economică și socială volatilă din regiune sporește nivelul incertitudinii pe intern. În particular, populația și agenții economici decid să consume mai puțin și să economisească mai mult. La finele trimestrului 3 a anului curent, soldul total al depozitelor acumulate de băncile comerciale a crescut cu 25% f-a-p, în timp ce volumul de credite acordate a avansat ceva mai lent (+20% f-a-p). Totodată, volumul banilor în circulație, care aproximează înclinația spre consum, înregistrează pe tot parcursul anului curent o decelerare constantă, în pofida politicii monetare ultra-relaxate: rata anuală de creștere a diminuat de la 32% în ian:14 până la doar 9% în sept:14.

În viitorul apropiat, autoritățile trebuie să se concentreze pe atenuarea expunerii economiei moldovenești la riscurile interne prin consolidarea instituțională și ameliorarea climatului de afaceri. În acest sens, sunt de bun augur recentele modificări ale cadrului regulator privind activitatea antreprenorială, care s-au transpus în avansarea țării în clasamentul Băncii Mondiale „Doing Business 2015”. Astfel, Moldova a fost poziționată pe locul 63 din totalul a 189 de state incluse în clasament, marcând un salt impresionant cu 19 poziții față de anul precedent. Este necesar de continuat eforturile în vederea simplificării procedurilor de obținere a documentelor cu caracter permisiv și de redus marja de discreție a funcționarilor publici în relația cu firmele care aplică pentru asemenea acte. Totodată, în contextul eliminării barierelor tarifare din calea comerțului, pentru a beneficia din plin de prevederile Acordului de Asociere cu UE este important de eliminat barierele tehnice interne: simplificarea procedurilor vamale, facilitarea adoptării și implementării standardelor de calitate și modernizarea infrastructurii calității.

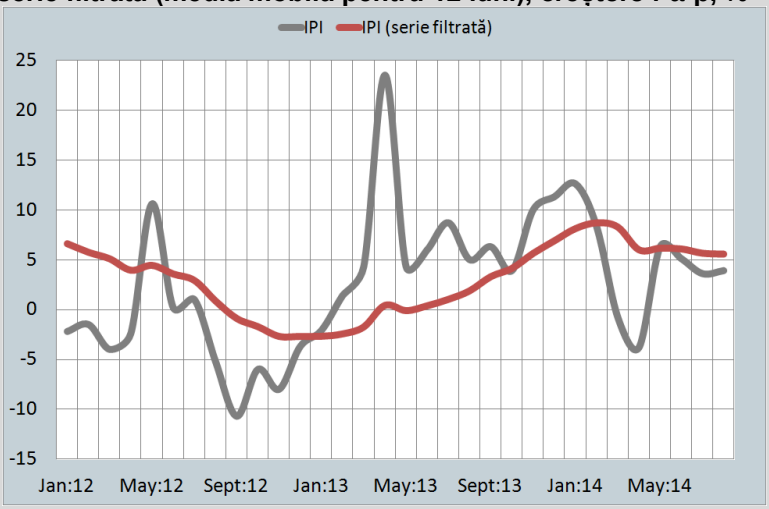
© Expert-Grup

Figura 1. Producția animalieră, serie brută și serie filtrată (medie mobilă pentru 4 trimestre), creștere f-a-p, %

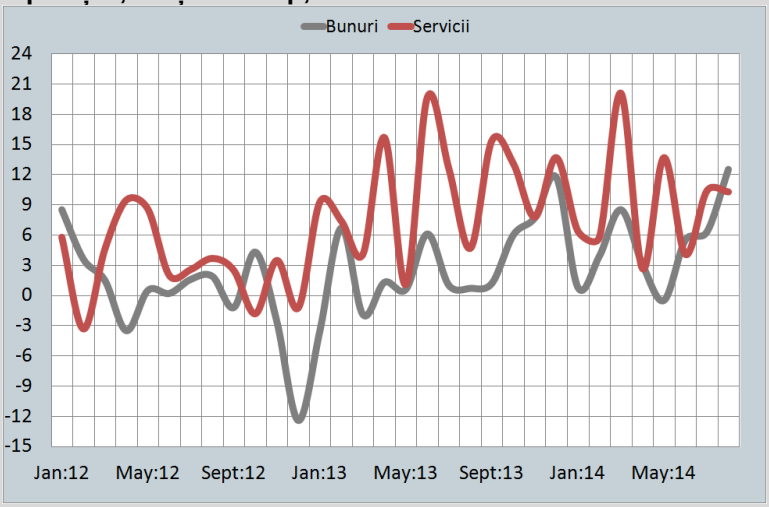
Sursa: BNS, estimările EG

Figura 2. Indicele Producției Industriale (IPI), serie brută și serie filtrată (media mobilă pentru 12 luni), creștere f-a-p, %

Sursa: BNS, calculele EG

Figura 3. Comerțul cu bunuri (amănuntul) și servicii prestate populației, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS, calculele EG

AGRICULTURA

Sectorul agricol și-a intensificat creșterea. În pofida unor așteptări pesimiste producția vegetală s-a majorat cu ritmuri înalte și a contribuit cel mai mult la avansarea agriculturii. Pe de altă parte ramura zootehnică s-a majorat cu ritmuri mici. În Q1-Q3'14 agricultura a sporit cu **8,6%** f-a-p. În aceeași perioadă producția vegetală s-a majorat cu **12,4%** f-a-p. Sectorul zootehnic a crescut mai lent și în perioada Q1-Q3'14 avansarea a constituit doar **2,5%** f-a-p.

INDUSTRIA

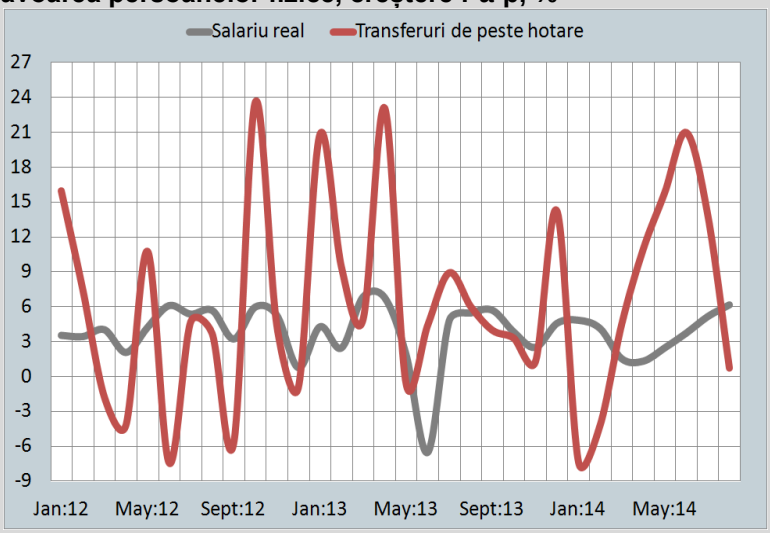
În pofida ușoarei accelerări din aug:14, în sectorul industrial se menține o tendință de temperare ritmurilor de creștere. În ian-aug'14 producția industrială s-a majorat cu **4,3%** f-a-p. Cele mai mari contribuții la creștere au fost determinate de fabricarea produselor textile (**+1,1%**) și confecționarea îmbrăcămintei (**+1,2%**). Pe de altă parte, producerea băuturilor a redus creșterea cu **1,9%**, iar fabricarea echipamentelor electrice a contribuit negativ cu **-0,9%**.

COMERȚ INTERN CU BUNURI ȘI SERVICII

Deși comerțul intern își menține volatilitatea, în ultimele luni se atestă o intensificare a activității comerciale. Comerțul cu amănuntul a crescut cu **12,5%** f-a-p în aug:14 după ce în iul:14 majorarea a constituit cu **6,3%** f-a-p. Volumul serviciilor prestate populației a avansat își menține ritmurile înalte de creștere. Astfel în aug:14 s-a produs o majorare cu **10,3%** f-a-p, o sporire apropiată de avansare cu **10,4%** f-a-p în iul:14.

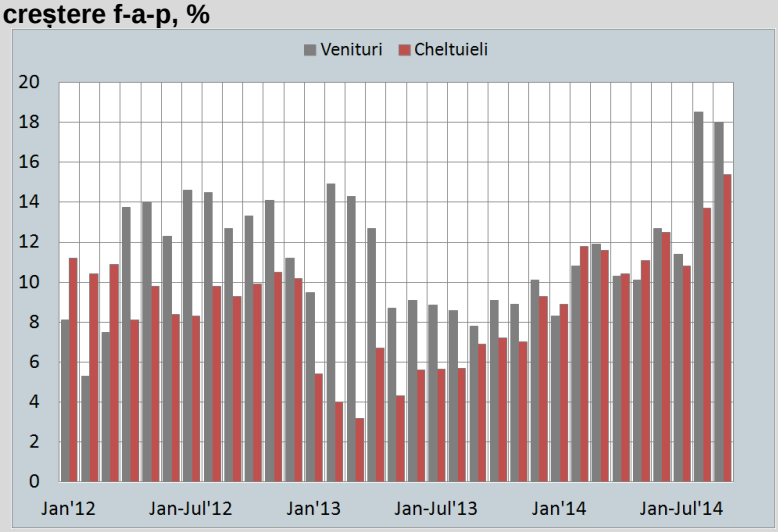
© Expert-Grup

Figura 4. Salariul real, transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice, creștere f-a-p, %

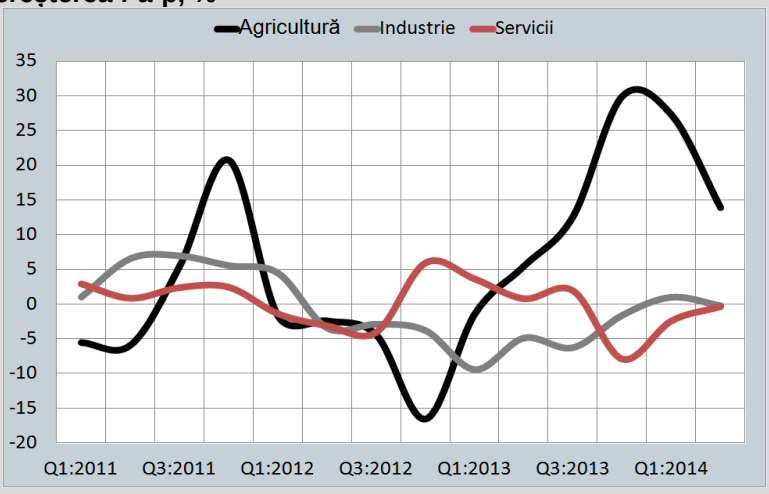
Sursa: BNS, BNM, calculele EG

Figura 5. Veniturile și cheltuielile Bugetului Public Național, creștere f-a-p, %

Sursa: Ministerul Finanțelor

Figura 6. Populaţia ocupată pe sectoare economice, creșterea f-a-p, %

Sursa: BNS, calculele EG

VENITURILE ȘI CHELTUIELILE POPULAȚIEI

După ascensiunea din Q2:14, în primele 2 luni ale Q3:14 remiterile și-au temperat ritmul de creștere. Pe de altă parte salariul real și-a consolidat creșterea. Transferurile de peste hotare au crescut, doar, cu **0,7%** f-a-p în aug:14 – o sporire nesemnificativă față de majorarea cu **13,9%** f-a-p atestată în iul:14. Salariul real s-a mărit cu **5,2%** f-a-p în iul:14, iar în aug:14 avansarea s-a accentuat și creșterea a atins o valoare de **6,2%** f-a-p.

FINANȚE PUBLICE

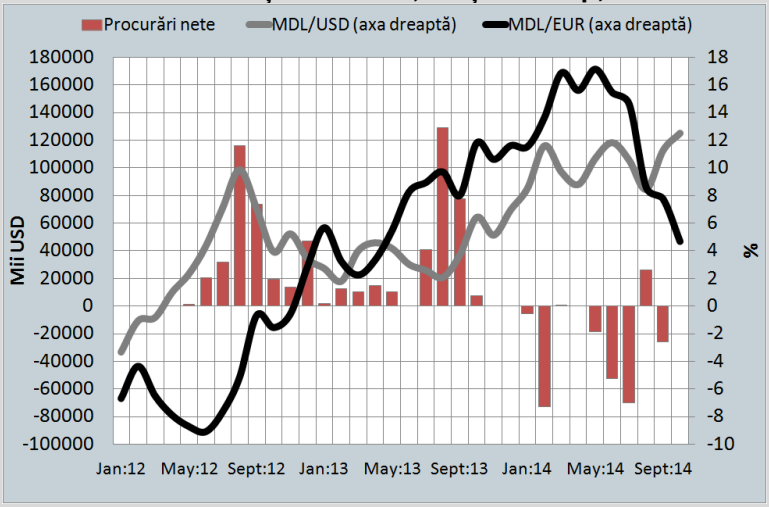
Se atestă accentuarea creșterii veniturilor și cheltuielilor bugetare. Totodată majorarea veniturilor bugetare depășește majorarea cheltuielilor publice. În ian-aug'14 veniturile bugetare au crescut cu **18,5%** f-a-p, în perioada ian-sept'14 încasările bugetare au sporit cu un ritm comparabil și majorarea a constituit **18%** f-a-p. În ian-aug'14 cheltuielile bugetare s-au mărit cu **13,7%** f-a-p, iar în ian-sept'14 s-a realizat o avansare cu **15,4%** f-a-p.

PIAȚA MUNCII

Creșterea populație ocupate în Q2:14 s-a datorat majorării ocupării în agricultură. Pe de altă parte, în sectorul industrial și cel al serviciilor ocuparea a cunoscut o ușoară descreștere. În Q2:14 numărul persoanelor ocupate în agricultură a crescut cu **13,9%** f-a-p. În aceeași perioadă în celelalte sectoare ale economiei numărul persoanelor ocupate s-a diminuat: în industrie s-a produs o reducere cu **0,2%** f-a-p, iar în servicii s-a realizat o scădere cu **0,4%** f-a-p.

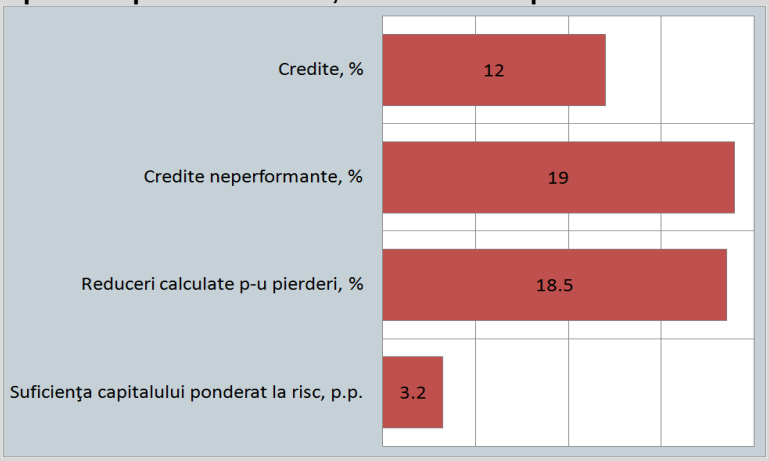
© Expert-Grup

Figura 7. Procurări nete de valută ale BNM, mln USD; ratele de schimb MDL/USD și MDL/EUR, creștere f-a-p, %

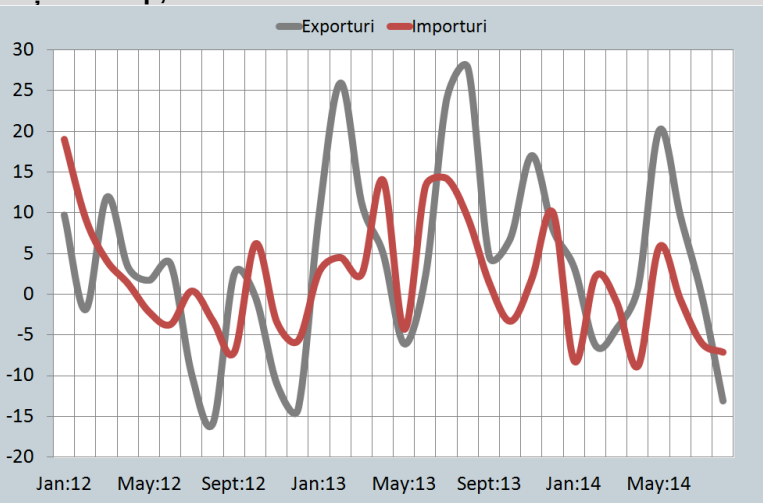
Sursa: BNM, calculele EG

Figura 8. Soldul datoriei la credite și credite neperformante, reduceri calculate pentru pierderi la active și suficiența capitalului ponderat la risc, modificare f-a-p

Sursa: BNM, calculele EG

Figura 9. Comerțul extern de bunuri al Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS. calculele EG

PREȚURI ȘI POLITICĂ MONETARĂ

În pofida intervențiilor BNM pe piața valutară, MDL și-a intensificat deprecierea față de USD, însă ieftinirea MDL față de EUR s-a temperat. În oct:14 MDL s-a ieftinit față de USD cu 12,5% f-a-p, după ce în sept:14 deprecierea a constituit 11,3% f-a-p. În sept:14 oct:14 MDL s-a depreciat față de EUR cu 7,8% f-a-p, iar în oct:14 scumpirea EUR a constituit 4,7%. În sept:14 BNM a realizat procurări nete de valută în sumă de 26 mln USD.

SISTEM BANCAR

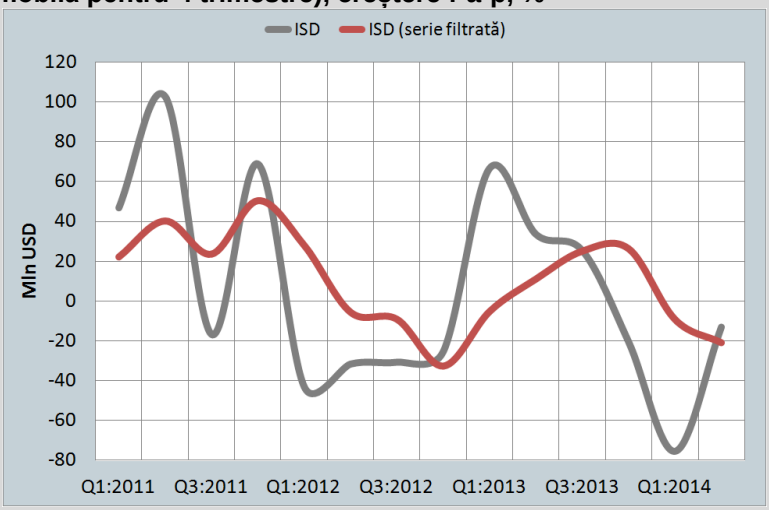
Reducerea suficienței capitalului ponderat la risc în sept:14 cu 3,2 p.p. f-a-p a fost cauzată de creșterea rapidă a creditelor neperformante. În sept:14 soldul creditelor a sporit cu **12%** f-s-a, iar stocul împrumuturilor neperformante s-a majorat cu **19%** f-s-a – un ritm apropiat de avansarea cu **18,5%** f-s-a a reducerilor calculate pentru pierderi la active. Astfel recalificare creditelor în împrumuturi neperformante de clasă inferioară a cauzat, în mare

COMERȚ EXTERIOR

Impunerea restricțiilor pentru exportul de fructe pe piața rusă a cauzat reducerea comerțului exterior. În aug:14 exportul s-a diminuat cu **13,1%** f-a-p. Descreșterea a fost cauzată preponderent de reducerea exportului spre CSI cu **31,3%** f-a-p. În același timp și exportul spre UE a descrescut cu **3,1%** f-a-p. Pe de altă parte, exportul spre alte piețe s-a majorat nesemnificativ, doar cu **0,7%** f-a-p. În aug:14 importul s-a redus cu **6%** f-a-p în iul:14 și cu **7,1%** f-a-p în aug:14.

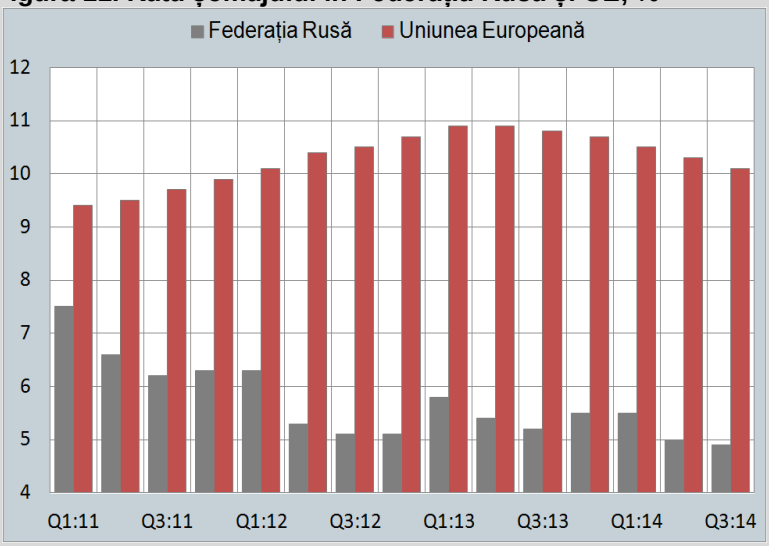
© Expert-Grup

Figura 10. Influx de ISD, serie brută și serie filtrată (media mobilă pentru 4 trimestre), creștere f-a-p, %

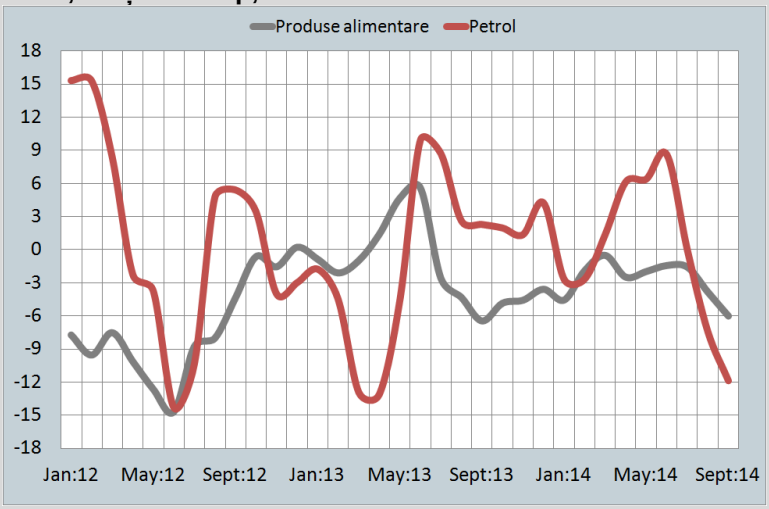
Sursa: BNS, calculele EG

Figura 11. Rata șomajului în Federația Rusă și UE, %

Sursa: Eurostat, Serviciul Federal al Statisticii de Stat din Rusiei

Figura 12. Prețul mondial la alimente și prețul mediu pentru petrol, creștere f-a-p, %

Sursa: FMI, FAOUN

ACTIVITATEA INVESTIȚIONALĂ

Investițiile străine directe sunt în declin. În Q2:14 influxul de ISD s-au redus cu **13,1%** f-a-p, după ce s-au înregistrat scăderi cu **75,5%** f-a-p în Q1:14 și cu **20,6%** f-a-p în Q4:13. În Q2:14 doar investițiile în capital social ce s-au majorat de **2,9 ori** f-a-p au contribuit la pozitiv la ISD. Diminuarea din Q2:14 a fost cauzată de reducerea venitului reinvestit cu **25,1%** f-a-p și de rambursarea netă a creditelor intragrup în valoare de **23,8 mln USD**.

PRINCIPALII PARTENERI COMERCIALI

Piața muncii la principalii parteneri economici este marcată de evoluții neconcludente. În Federația Rusă rata șomajului se reduce și în Q3:14 a constituit **4,9%**, totuși temperarea creșterii economice va avea efecte nefaste pentru piața muncii. În UE redresarea economică lentă a determinat ușoara reducere a șomajului. Totuși rata șomajului continuă să fie înaltă și în Q3:14 s-a cifrat la un nivel de **10,1%**.

PIEȚELE GLOBALE

Pe piața mondială se consolidează tendința de reducere a prețului petrolului. Pe piața globală a produselor agro-alimentare, la fel, se accentuează evoluția descendentă a prețurilor. După ce în aug:14 prețul petrolului s-a redus cu **7,4%** f-a-p, în sept:14 diminuarea a 11,8% f-a-p. Prețul produselor alimentare s-a redus cu **1,6%** f-a-p în iul:14 și cu **3,8 %** f-a-p în aug:14, iar în sept:14 diminuarea a fost mai mare și ieftinirea a reprezentat **6%** f-a-p.

© Expert-Grup

Evoluții-cheie de politici în iulie 2014

Evoluția politicii	Comentariu EXPERT-GRUP
15 octombrie. Agenţia Proprietăţii Publice a anunţat o nouă rundă de privatizare**.** Statul a scos la vânzare acţiunile de la 28 de companii printre care: "Aeroport Catering", "Hotel Chişinău", "EuroCcredirBank" şi "Floare-Carpet".	Privatizarea autentică reprezintă o cale prin care economia națională poate fi modernizată, iar în acest context vânzarea activelor statului către sectorul privat trebuie continuată. Totodată mediul economic neprietenos menține un interes scăzut pentru dezvoltarea afacerilor în Republica Moldova, iar această situație afectează procesul de privatizare. Atât timp cât nu vor fi promovat reforme reale de asanarea a climatului investițional procesul de privatizare aduce rezultatele scontate.
27 octombrie. Biroul Național de Statistică a emis un comunicat de presă prin care informează că producţia globală agricolă în perioada ianuarie-septembrie 2014, conform estimărilor, a crescut cu 8,6% faţă de perioada respectivă a anului 2013.	Ipoteza inițială în jurul căreia se construia prognoza pentru 2014 se referea la existența unei baze mari de comparație. Se presupunea că volumul producției vegetale obținut preponderant în a doua jumătate a anului 2013 nu va fi sau va fi cu greu depășit de roada anului 2014. În acest context creșterea agriculturii din primele 9 luni ale anului 2014 cu 8,6% f-a-p este surprinzătoare. Totodată acest progres nu s-a datorat unui schimbări calitative din sector ci a fost rezultatul condițiilor natural favorabile.
27 octombrie. A intrat în vigoare interdicţia impusă de Rosselhoznadzor privind exportul cărnii din Republica Moldova în Federația Rusă. În cazul Motivul invocat pentru luarea deciziei se referea nerespectarea normelor fito-sanitare ruse de către exportatorii de carne din Republica Moldova.	Din cauza lipsei unui sistem modern de control al calității în Republica Moldova, nu este exclus că carnea exportată în Federația Rusă nu satisfăcea cerințele fito-sanitare. Însă, chiar și în acest context comportamentul Federației Ruse în raport cu Republica Moldova este neonest. Calitatea redusă a produselor reprezintă, în general, un aspect constant al exportului din Republica Moldova de mulți ani, comerțului moldo-rus nu este o excepție de la această „regulă”. În aceste condiții, era normal ca Rusia să introducă anterior măsuri de protecție și, dacă era cazul, să le mențină constante. Însă poziția Rusiei este alta. Moscova tratează relațiile economice drept o armă geo-politică, pe care nu o ezită să o utilizeze foarte des. Rusia a permis realizarea exportului pe piața sa cu diverse abateri, atât timp cât Republica Moldova în politică sa externă și-a păstrat obediența față de Kremlin. Consolidarea relațiilor dintre Republica Moldova și UE a stârnit „gelozia” Moscovei, iar în rezultat Rusia a început să aplice măsuri restrictive.
30 octombrie. Administraţia Băncii Sociale a anunţat că la 17 noiembrie 2014 va fi convocată Adunarea Generală Extraordinară a Acţionarilor prin corespondenţă. Principala chestiune în ordinea de zi pregătită pentru adunare este majorarea capitalului social prin desfăşurarea emisiunii suplimentare închise a acţiunilor băncii**.**	În contextul diminuării suficienței capitalului ponderat la risc este absolut necesară recapitalizarea instituției financiare. Limita stabilită de BNM pentru suficienței capitalului ponderat la risc este de 16%, în timp ce la Banca Socială acest indicator reprezintă doar 15% în sept:14. Diminuarea acestui parametru a fost cauzată de creșterea rapidă a creditelor neperformante. Astfel în sept:14 stocul de împrumuturi s-a majorat cu 17% f-s-a, în timp ce, soldul împrumuturilor neperformante s-a majorat cu 36% f-s-a. Totodată, saltul activelor toxice s-a produs, în condițiile în care ponderea creditelor neperformante în total împrumuturi la Banca Socială, deja, era destul de mare – în dec:13 acest indicator se cifra la nivelul de 15,8%, în timp ce media pe sector era de 11,6%. Ultima constatare indică asupra unei gestionări deficitare a activității creditare. Însă cel mai straniu este faptul de ce a fost permis o continuă deteriorare a portofoliul de credite, într-o situație precară pentru bancă. Nu este exclus, că evoluțiile de la Banca Socială pot fi corelate cu lipsa transparenței și bulversările ce s-au produs în sectorul bancar în ultimii ani.

© Expert-Grup

Anexe statistice

Tabelul 1. Principalii indicatori lunari

Indicatorul	*Oct:13*	*Noi:13*	*Dec:13*	*Ian:14*	*Feb:14*	*Mar:14*	*Apr:14*	*Mai:14*	*Iun:14*	*Iul:14*	*Aug:14*	*Sept:14*	*Oct:14*
Producția industrială, creștere f-a-p, %	3,9	10,0	11,3	12,6	8,3	-0,8	-3,8	6,3	5,1	3,6	3,9	n.a.	n.a.
Comerțul cu amănuntul, creștere f-a-p, %	6	7,7	11,7	0,8	3,9	8,5	3,1	-0,5	5,5	6,3	2,5	n.a.	n.a.
Servicii prestate populației, creștere f-a-p, %	13,1	7,8	13,7	6,4	5,8	20,1	2,7	13,7	4,1	10,4	10,3	n.a.	n.a.
Exportul de bunuri, creștere f-a-p, %	8,2	18,1	9,3	3,2	-6,3	-4,2	0,8	20,1	9,5	-0,2	-13,1	n.a.	n.a.
Importul de bunuri, creștere f-a-p, %	-3,3	1,9	10	-8,2	2,3	-1	-8,8	5,8	-0,7	-6	-7,1	n.a.	n.a.
Active oficiale de rezervă, milioane USD	2810,1	2813,1	2820,6	2812,6	2729,7	2727,0	2775,7	2762,9	2740,9	2688,8	2734,6	2653,1	n.a.
Transportul de mărfuri, creștere f-a-p, %	19,5	33	70,7	55,2	-5	9,3	3,4	8,9	17,2	-7,4	-8,5	17,7	n.a.
Salariul real, creștere f-a-p, %	3,8	2,5	4,6	4,9	4,1	1,5	1,3	2,5	3,8	6,2	6,2	n.a.	n.a.
Venituri bugetare, creștere f-a-p, %*	9,1	8,9	10,1	8,3	10,8	11,9	10,3	10,1	12,7	11,4	18,5	18	n.a.
IPC, creștere f-a-p, %	4,7	4,9	5,2	5,1	5,4	5,7	5,8	4,7	5,0	5,3	5,1	4,8	n.a.
IPPI, creștere f-a-p, %	4,1	3	3,8	4,6	4,9	5,2	5,7	6,6	7,8	7,7	6,2	5,3	n.a.
Rata nominală de schimb MDL/USD (s-p)	12,82	13,12	13,06	13,39	13,67	13,45	13,48	13,83	14,02	13,95	13,96	14,57	14,76
Bani transferaţi de peste hotare, creștere f-a-p, %	3,3	1,3	14,2	-7,3	-4,2	4,5	10,9	15,8	21	13,9	0,7	n.a.	n.a.
Agregatul monetar M2, creștere f-a-p, %	34,8	29	29,2	26,3	26.1	27,3	23,8	22,0	20,4	16,9	11,2	8,6	n.a.
Rata de bază a BNM, %	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	n.a.
Rata dobânzii pentru depozite bancare, %	6,54	6,35	5,82	5,91	5,84	5,94	4,94	5,00	4,92	6,30	6,45	5,81	n.a.
Rata dobânzii pentru credite bancare, %	11,94	12,1	12,51	12,29	11,96	11,6	11,49	11,20	10,03	10,53	10,66	10,97	n.a.
Ponderea creditelor neperformante în credite totale, %	12,3	12,1	11,6	11,8	13,1	13,2	12,4	12,9	11,9	11,7	11,8	12,3	n.a.

Sursa: BNS, BNM, estimările EG

Tabelul 2. Principalii indicatori trimestriali

Indicatorul	*Q2:12*	*Q3:12*	*Q4:12*	*Q1:13*	*Q2:13*	*Q3:13*	*Q4:13*	*Q1:14*	*Q2:14*	***Q3:14***
Rata reală de creştere a PIB-lui, f-a-p*, %	0,8	-0,2	-0,7	3,5	6,1	12,9	8,9	3,6	3,9	n.a.
Producţia agricolă, creştere f-a-p, %*	-2,1	-21,6	-22,4	-1,0	2,8	30,2	39,1	7,4	7,7	8,6
Lucrări de construcţie, creştere f-a-p, %*	3,6	0,8	-1,3	9,4	3,8	0,0	1,6	-0,3	4,6	n.a.
Investiţii în active materiale pe termen lung, creştere f-a-p, %*	-0,6	-0,7	-4,1	4,5	1,5	3,3	2,3	3	4,5	n.a.
Fluxurile nete de ISD, creştere f-a-p, %	-33,2	-42,6	-14,9	86,2	33	44,2	-46,9	-80,1	-14,3	n.a.
Rata şomajului, %	4,5	4,8	5,9	8,1	4,7	3,9	4,1	5,1	3,7	n.a.
Rata de ocupare a forţei de muncă, %	40,5	41,1	37,9	34,5	41,1	42,7	38,7	35,8	42,8	n.a.

*Notă: * - cumulativ; (e) - estimat;*
Sursa: BNS, BNM, estimările EG;

© Expert-Grup